

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.008.04.2017

P/17/048

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków

T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44

lkr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/048 - Utrzymanie i eksploatacja sieci wodociagowych w miastach w okresie 2015 r. – I kwartał 2017 r.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Zbigniew Polak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/96/2017 r. z 15 maja 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Wadowickie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. 34-100 Wadowice, ul. Młyńska 110 (dalej WPWiK, Przedsiębiorstwo lub Spółka)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Alfred Karelus, Prezes Spółki od 30 czerwca 2015 r. ¹ (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie² działalność WPWiK w zakresie działań podejmowanych na rzecz zapewnienia mieszkańcom Wadowic (i częściowo gmin: Kalwarii Zebrzydowskiej, Tomic i Wieprza) powszechnego dostępu do sieci wodociągowej, niezawodnego dostarczania wody w wystarczającej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz wymaganej jakości wody. W zasadzie prawidłowo ustalano cenę za wodę wodociagową.

Nieprawidłowości w procesie ustalania cen za dostarczaną wodę miały charakter formalny (naruszenia przepisów art. 16 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (zwana dalej *uzzw*)³ oraz § 13 ust. 7 pkt.1 oraz § 19 ust. 3 pkt 3 rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 26 czerwca 2006 r. w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (zwane dalej *rtwr*)⁴) i nie miały wpływu na wysokość obowiązujących w badanym okresie taryf.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zapewnienie powszechnego dostępu do sieci wodociągowej

Opis stanu faktycznego

1.1. Przygotowanie formalno-prawne do realizacji zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

WPWiK w badanym okresie realizowało zadania zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie Miasta i Gminy Wadowice i częściowo gminy Wieprz oraz sprzedawała Gminie

¹ Poprzednio do 29 czerwca 2015 r. Prezesem Spółki był Andrzej Smaga.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

³ Dz.U. Z 2017 r. poz. 328

⁴ Dz.U. z 2006 r. Nr 127, poz. 886 ze zm.

Kalwaria Zebrzydowska i Gminie Tomice hurtowo wodę w celu zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców.

Przedsiębiorstwo powstało w dniu 15 marca 1999 r. (akt notarialny numer 106/1999 z tego samego dnia). Przedsiębiorstwo było Spółką z o.o. zawartą na czas nieokreślony z kapitałem zakładowym w łącznej wysokości 29 381,5 tys. zł, który objęli trzej wspólnicy, tj. Gmina Wadowice 57 675 udziałów po 0,5 tys. zł, to jest 28 837,5 tys. zł, Gmina Tomice 1 085 udziałów po 0,5 tys. zł, to jest 542,5 tys. zł i Gmina Kalwaria Zebrzydowska trzy udziały po 0,5 tys. zł, to jest 1,5 tys. zł. Zgodnie z aktem założycielskim przedmiotem działania WPWiK był pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków oraz wykonywanie instalacji wodnokanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych.

Wg protokołu z nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników Spółki z 20 kwietnia 2017 r. kapitał zakładowy WPWiK to 64 111 udziałów po 0,5 tys. zł, którzy objęli trzej wspólnicy, tj. Gmina Wadowice 59 940 udziałów, Gmina Tomice 4 168 udziały i Gmina Kalwaria Zebrzydowska 3 udziały.

(dowód: akta kontroli str. 4, 11 – 18, 120-124)

Własność sieci wodociągowej i środków trwałych służących zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę Gminy Wadowice i Tomice została w całości przeniesiona na WPWiK aktami notarialnymi (nr 281/2000 z 31 stycznia 2000 r., nr 307/2000 z 3 lutego 2000 r., nr 353/2000 z 4 lutego 2000 r.). Sieć wodociągowa w gminach Kalwaria Zebrzydowska i Wieprz pozostaje własnością tych gmin.

(dowód: akta kontroli str. 4)

Decyzją nr GK.70330/01/02 Burmistrza Wadowic z 31 grudnia 2002 r. WPWiK uzyskało zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na czas nieokreślony. Przedmiotem działania była działalność polegająca na ujmowaniu, uzdatnianiu i dostarczaniu wody oraz na odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków. Decyzja została wydana na podstawie wniosku WPWiK z 3 lipca 2002 r. Przedsiębiorstwo w okresie ubiegania się o zezwolenie nie uzyskało od Burmistrza Wadowic przyrzeczenia wydania tego zezwolenia (tzw. promesa).

Decyzją nr SRS. 6225/15/05 Wójta Gminy Tomice z 7 grudnia 2005 r. Przedsiębiorstwo uzyskało zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę

(dowód: akta kontroli str. 4, 22-25)

WPWiK posiadało pozwolenie wodnoprawne na pobór wód. Pozwolenie zostało wydane przez Starostę Wadowickiego decyzją nr WOŚ 62231/1/2007 z 30 marca 2007 r. na okres 20 lat (od daty, kiedy decyzja stała się prawomocna). Pozwolenie dotyczyło poboru wód powierzchniowych z rzeki Skawy w m. Gorzeń Dolny, w łącznej ilości 720 m³/h lub 17280 m³/dobę, w celu zbiorowego zaopatrzenia w wodę Miasta i Gminy Wadowice oraz częściowo gmin Tomice i Wieprz. Poprzednie pozwolenie wydał Wojewoda Bielski na okres od 18 marca 1997 r. do 31 marca 2007 r.

(dowód: akta kontroli str. 4, 19-21)

W okresie objętym kontrolą obowiązywały trzy rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie (dalej RZGW) ustanawiające strefę ochronną dla ujęcia wody powierzchniowej z rzeki Skawy w miejscowości Gorzeń Dolny, gmina Wadowice, tj. nr 1/2012 z 18 lipca 2012 r., nr 16/2015 z 24 sierpnia 2015 r., 29/2016 z 26 sierpnia 2016 r. W dniu 28 marca 2017 r. RZGW w Krakowie ogłosił jednolity tekst rozporządzenia w sprawie ustanowienia strefy ochronnej. Teren ochrony bezpośredniej posiadał powierzchnię 6,65 ha, a teren ochrony pośredniej 920 ha. Na terenie ochrony pośredniej obowiązywał m.in. zakaz wprowadzania ścieków do wód lub ziemi, rolniczego wykorzystania ścieków, przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych, lokalizowania magazynów i rurociągów do transportu ropy naftowej i produktów ropopochodnych, lokalizowania składowisk odpadów komunalnych.

(dowód: akta kontroli str. 4, 37-44)

1.2. Przygotowanie organizacyjne i finansowe do realizacji zbiorowego zaopatrzenia w wodę

System wodociągowy zarządzany przez WPWiK obejmował: ujęcie brzegowe wody z rzeki Skawa oraz ujęcie drenażowe, rezerwowe (dwa zbiorniki); Stację Uzdatniania Wody (dalej: SUW), zlokalizowaną w Wadowicach, 188,2 km sieci wodociągowej, w tym 21,8 km sieci magistralnej oraz 166,4 km sieci rozdzielczej (stan na koniec I kwartału 2017 r.).

Dane przedstawione powyżej były zgodne z danymi przedstawianymi w corocznym sprawozdaniu M-06 składanym przez Przedsiębiorstwo do GUS.

Na terenie SUW znajdowały się: pompownia I stopnia wody surowej (trzy pompy zatapialne), trzy wirowe komory mieszania, osadniki pokoagulacyjne (trzy komory), pompownia pośrednia (trzy pompy zatapialne), 12 filtrów pospiesznych DynaSand, dwie lampy UV, systemy dozowania: koagulantu (4 pompy), polielektrolitu, węgla pylistego, nadmanganianu sodu, dwutlenku chloru, pompownia II stopnia wody uzdatnionej (6 pomp wysokociśnieniowych), trzy osadniki wód popłucznych i osadów.

(dowód: akta kontroli str. 69-70, 73-80)

W dniu 16 listopada 2005 r. WPWiK przedstawiło Radzie Miejskiej w Wadowicach projekt Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Wadowice. W dniu 7 marca 2006 r. Uchwałą nr XXXI/213/2006 Rada Miejska w Wadowicach uchwaliła Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Wadowice. Regulamin określał prawa i obowiązki przedsiębiorstwa w zakresie dostarczania wody wymagane art. 19 ust. 2 uzw.

(dowód: akta kontroli str. 4, 26-36)

Według stanu na koniec 2015 r. WPWiK zawarło z odbiorcami usług korzystającymi ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie Miasta i Gminy Wadowice oraz częściowo gmin Tomice i Wieprz 6 690 umów o zaopatrzenie w wodę, na koniec 2016 r. takich umów było 7 135 i na koniec I kw. 2017 r. 7 230 umów. Przedsiębiorstwo zawarło z właścicielami nieruchomości lub zarządzającymi nieruchomościami w 2015 r. 63 nowe umowy, w 2016 r. 66 i w I kwartale 2017 r. 66 umów. W 2015 r. z WPWiK zawarło 65 umów indywidualnie z właścicielami lokali w budynkach wielolokalowych, w 2016 r. 69, a w I kwartale 2017 r. 72 umowy.

(dowód: akta kontroli str. 72).

W badanym okresie nie wystąpiły przypadki odmowy przedsiębiorstwa zawarcia umowy z właścicielem lub zarządzającym nieruchomością albo właścicielem lokalu po złożeniu przez nich wniosków o zaopatrzenie w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 5)

Na podstawie 10 losowo wybranych umów (po pięć z 2015 r. i 2016 r.) o zaopatrzenie w wodę stwierdzono, że zawarte zostały w nich postanowienia wymagane art. 6 ust. 3 uzw.

(dowód: akta kontroli str. 98,110-119)

Według stanu na koniec 2014 r. do sieci wodociągowej na terenie Miasta i Gminy Wadowice było przyłączonych 6 184 nieruchomości, na koniec 2015 r. 6 275 nieruchomości, na koniec 2016 r. 6 377 nieruchomości, na koniec I kw. 2017 r. 6 394 nieruchomości. Wg stanu na 31 grudnia 2014 r. WPWiK dysponował 6 217 przyłączeniami wodociągowymi, na koniec 2015 r. 6 308 przyłączeniami, na koniec 2016 r. 6 410, a na koniec I kwartału 2017 r. 6 427 przyłączeniami. Wszystkie przyłącza były czynne.

WPWiK nie posiadało informacji o liczbie nieruchomości w Gminie Wadowice nieposiadających podłączenia do istniejącej sieci wodociągowej przez nie zarządzanej.

W miarę posiadanych środków finansowych WPWiK wprowadzało do wieloletnich planów inwestycyjnych rozbudowę sieci wodociągowych.

(dowód: akta kontroli str. 56-57, 95-96)

Spółka zawarła dwie umowy hurtowej sprzedaży wody, tj. z Miejskim Zakładem Wodociągów i Kanalizacji w Kalwarii Zebrzydowskiej (dalej MZWiK) w dniu 1 lipca 2008 r. (aneksy nr 1/2014, nr 1/2015 i nr 1/2016) oraz z Gminnym Zakładem Komunalnym w Tomicach (dalej GZK) w dniu 24 czerwca 2016 r.

W przypadku MZWiK sprzedaż dobową wody miała wynosić około 1 500 m³ (maksymalnie do 2 000 m³). Sprzedaż dobową dla GZK to około 80 m³.

(dowód: akta kontroli str. 101-109)

W okresie objętym kontrolą WPWiK trzy razy przedłożyło Burmistrzowi Wadowic projekt *Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych* na 3 lata na terenie Miasta i Gminy Wadowice, tj. w dniu 18 lutego 2015 r. na lata 2015-2017, w dniu 19 lutego 2016 r. na lata 2016-2018 i 21 lutego 2017 r. na lata 2017-2019.

Projekty planów zawierały dane wymagane w art. 21 ust. 2 uzzw, tj. m.in. planowany zakres usług, przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne w poszczególnych latach, nakłady inwestycyjne, sposoby finansowania planowanych inwestycji.

WPWiK we wszystkich przypadkach wnioskowało o wdrożenie trybu zatwierdzania planu przewidzianego w art. 21 uzzw.

Burmistrz Wadowic nie wnosił uwag do powyższych projektów, nie potwierdził przy tym zgodności projektów ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wadowice oraz ustaleniami zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.

Projekty planów były przekazywane Gminie Tomice.

Plany te były przekazywane gminom na co najmniej 3 miesiące przed złożeniem wniosku taryfowego, nie zostały w terminie ustawowym uchwalone przez rady gmin i zostały przez WPWiK przyjęte jako podstawa do sporządzenia kalkulacji cen i stawek za wodę.

(dowód: akta kontroli str. 5, 128-150, 166)

W badanym okresie Przedsiębiorstwo zaplanowało i zrealizowało ze środków własnych trzy inwestycje tj.:

- budowa sieci wodociągowej w Gorzeniu Dolnym II etap. Inwestycję rozpoczęto zgodnie z planem w lutym 2015 r., a zakończono w październiku 2015 r. (dwa miesiące przed planowanym terminem). Łącznie wydatkowano 452,6 tys. zł (plan 485 tys. zł);
- budowa sieci wodociągowej z przejściem pod potokiem Kleczanka. Inwestycję rozpoczęto zgodnie z planem w sierpniu 2015 r., a zakończono w listopadzie 2015 r. (miesiąc przed planowanym terminem). Łącznie wydatkowano 128,1 tys. zł (plan 100 tys. zł);
- budowa sieci wodociągowej w Jaroszowcach. Inwestycję rozpoczęto w lutym 2016 r. (cztery miesiące po planowanym terminie), a zakończono w wrześniu tego roku (dwa miesiące po planowanym terminie). Łącznie wydatkowano 106,5 tys. zł (plan 220 tys. zł).

Zaplanowano i rozpoczęto ze środków własnych jedną inwestycję – budowa sieci wodociągowej w Kleczy Dolnej. Inwestycję rozpoczęto w maju 2017 r. (planowano w sierpniu 2016 r.). Umowny termin zakończenia wrzesień 2017 r. Planowany koszt inwestycji to 325 tys. zł., umowny 318,7 tys. zł.

Zaplanowano realizację ze środków własnych dwóch inwestycji (posiadających prawomocne pozwolenia na budowę oraz kosztorysy inwestorskie) tj.:

- budowę sieci wodociągowej do Wysokiej I i II etap. Planowana realizacja w latach 2018-2023, koszt planowany 13 581 tys. zł;
- budowę sieci wodociągowej magistralnej Wadowice-Kleczka Dolna. Planowana realizacja w latach 2018-2022, koszt planowany 4 563 tys. zł. Przedsiębiorstwo przewiduje dofinansowanie ze środków UE w kwocie 1 813 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 81-82)

WPWiK w badanym okresie nie było kontrolowane przez Burmistrza Wadowic w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem oraz przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie (dalej: WIOŚ) w zakresie przestrzegania warunków pozwolenia wodnoprawnego.

W okresie od 25 listopada do 1 grudnia 2014 r. WIOŚ przeprowadził w WPWiK kontrolę wypełniania wymogów w zakresie postępowania z odpadami oraz przestrzegania prawa i decyzji administracyjnych podmiotów wprowadzających ścieki do wód i ziemi oraz przestrzegania warunków pozwolenia wodno-prawnego. WIOŚ nie stwierdził naruszeń i nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 5, 45-51)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Spółka nie posiadała decyzji dotyczącej zaopatrzenia w wodę odbiorców z terenu Gminy Wieprz, co stanowiło naruszenie postanowień art. 16 ust. 1 uzw oraz nie składała do tej Gminy wieloletnich projektów planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 162-163, 166)

W wyjaśnieniu Prezes Spółki podał, że na terenie Gminy Wieprz Przedsiębiorstwo posiadało niewielką grupę odbiorców wody, którzy traktowani byli jako odbiorcy indywidualni. WPWiK wystąpi do Gminy Wieprz z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie Gminy Wieprz. Spółka nie przekazywała do Gminy Wieprz projektów wieloletnich planów ponieważ na terenie tej Gminy nie posiadała własnej sieci wodociągowej. Do taryf dołączany był wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń na terenie Gminy Wadowice. Modernizacja tych urządzeń miała wpływ na ciągłą dostawę wody dla mieszkańców Gminy Wieprz.

(dowód: akta kontroli str. 158-159)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność WPWiK w zakresie wypełnienia wymagań prawnych dotyczących prowadzenia działalności oraz przygotowania organizacyjnego i finansowego w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców Miasta i Gminy Wadowice oraz częściowo Gminy Wieprz, pomimo braku zezwolenia Gminy Wieprz na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę (z uwagi na niewielką grupę odbiorców).

2. Niezawodność dostarczania wody w wystarczającej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem

2.1. Kontrole i monitoring pracy sieci wodociągowej

Opis stanu
faktycznego

Struktura wiekowa oraz materiałowa sieci przewodów wodociągowych wg stanu na 31 marca 2017 r. o długości ogółem 188,2 km przedstawiała się następująco:

- do 20 lat 35,6 km, tj. 18,9%, w tym 32,2 km rury z PE, 3,3 km rury PCV i 0,1 km rury z żeliwa sferoidalnego,
- od 21-30 lat 72,2 km, tj. 38,4%, w tym 67,0 km rury PCV i 5,2 km rury stalowe,
- od 31-40 lat 38,8 km, tj. 20,6%, w tym 22,3 km rury PCV, 10,0 km rury stalowe, 5,0 km rury z żeliwa szarego i 1,5 km rury z PE,
- od 41-50 lat 21,8 km, tj. 11,6%, w tym 13,8 km rury z żeliwa szarego i 8 km rury stalowe,
- 51 i więcej lat 19,8 km, tj. 10,5%, wszystkie przewody to rury z żeliwa szarego.

Najwięcej było rur PCV, tj. 92,6 km (49,2%), oraz rur z żeliwa szarego 38,6 km (20,5%) i rur z PE 33,7 km (17,9%).

(dowód: akta kontroli str. 83)

Badaniem w zakresie przeprowadzonych kontroli rocznych i okresowych, zgodnie z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (dalej: upb)⁵, objęto 8 obiektów budowlanych, tj. sieć wodociągową (o średnicach przewodów od 63 mm do 500 mm), zbiorniki wyrównawcze, pompownia wody surowej, pompownia wody uzdatnionej, chlorownia i fluorkownia, hydrofornia Tomice, hydrofornia Choczniã, wirowe komory reakcji. Wszystkie obiekty były poddane kontroli rocznej zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt upb oraz okresowej pięcioletniej kontroli zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 2 upb. Ustalono stan techniczny, jako dostateczny lub dobry. Kontrole zakończono bez zaleceń. Nie zachodziła konieczność przeprowadzenia kontroli bezpiecznego użytkowania zgodnie z art. 61 upb.

(dowód: akta kontroli str. 99-100)

⁵ Dz.U z 2017 r. poz. 1332.

WPWiK od 31 października 2013 r. prowadziło automatyczny monitoring sieci wodociągowej. Urządzenia monitorujące zlokalizowane były w Stacji Uzdatniania Wody, hydroforniach, zbiornikach wody oraz komorach pomiarowych na sieci wodociągowej. Wartość zainstalowanego automatycznego monitoringu wynosiła, wg stanu na 26 czerwca 2017 r., 248,1 tys. zł. System ten został zakupiony z własnych środków.

(dowód: akta kontroli str. 125-127)

W badanym okresie Przedsiębiorstwo prowadziło na bieżąco monitoring sieci wodociągowej poprzez pomiary w określonych stałych miejscach ciśnienia wody i natężenia przepływu wody w sieci.

Pomiary ciśnienia wody w przewodach oraz natężenia przepływu wody w sieci były prowadzone w 2014 r. odpowiednio w 11 i 14 stałych miejscach pomiaru (m.in. w dwóch punktach SUW, w sześciu hydroforniach i dwóch komorach). W 2015 r. pomiary takie prowadzono odpowiednio w 15 i 19 miejscach, w 2016 r. w 17 i 21 miejscach i w 2017 r. w 19 i 23 miejscach.

Na podstawie analizy tych pomiarów na bieżąco monitorowana była szczelność przewodów wodociągowych. Poza tym wykonywana była kontrola szczelności za pomocą przenośnych urządzeń (permalogi, korelatory szumów, geofon) w głównych zasuwach i hydrantach.

W badanym okresie stwierdzono zbyt niskie ciśnienie wody i natężenie przepływu wody w 10 miejscach pomiaru w 2014 r., 18 w 2015 r., 14 w 2016 r. i 14 w I kwartale 2017 r. Spadek ciśnienia spowodowany był wyciekami wody w czasie awarii.

(dowód: akta kontroli str. 67-68)

WPWiK nie określił ekonomicznego poziomu wycieków z sieci, tj. docelowego minimalnego poziomu, do jakiego powinny być ograniczone straty wody w sieci wodociągowej przy najniższych kosztach eksploatacyjnych.

W 2014 r. objętość wody pobranej z ujęcia wynosiła 3 092,2 tys. m³, odbiorcy zużyli 1 412,1 tys. m³, straty wody wyniosły 721 tys. m³, tj. 23% wody pobranej. W 2015 r. na 3 161,8 tys. m³ wody pobranej odbiorcy zużyli 1 445,9 tys. m³, a straty wyniosły 184,6 tys. m³, tj. 23%. W 2016 r. straty wyniosły 520,8 tys. m, tj. 18% (przy 2 945 tys. m³ wody pobranej, 1 457,8 tys. m³ wody zużytej przez odbiorców. W I kwartale 2017 r. straty wyniosły 205,4 tys. m³, tj. 26%. Straty wody na kilometr sieci wodociągowej wraz z przyłączami wynosiła w 2014 r. i 2015 r. 2,4 tys. m³, w 2016 r. 1,6 m³ i w I kwartale 2017 r. 2,6 tys. m³.

(dowód: akta kontroli str. 58, 71)

Najważniejsze działania podejmowane przez WPWiK w celu obniżenia strat wody w sieci wodociągowej to w 2014 r. modernizacja sieci w Wadowicach ul. Wojska Polskiego na kwotę 31,8 tys. zł (zmniejszenie częstotliwości awarii), modernizacja zbiornika wody czystej w Wadowicach na kwotę 291,3 tys. zł (uszczelnienie zbiornika), w 2015 r. modernizacja sieci w Wadowicach ul. Mickiewicza, oś. Widok, ul. J. Putka, w Radoczy, Tomicach na kwotę 255,8 tys. zł (zmniejszenie awaryjności sieci wodociągowej), projekt modernizacji wodociągu tranzytowego Wadowice-Klecza Dolna na kwotę 70 tys. zł, modernizacja hydroforni w Gorzeniu na kwotę 64 tys. zł (stabilizacja ciśnienia na wyjściu z hydroforni), w 2016 r. modernizacja zbiornika wody czystej nr 2 w Wadowicach na kwotę 279,2 tys. zł oraz remonty sieci i przyłączy na kwotę 37,1 tys. zł i w I kwartale 2017 r. na kwotę 67,4 tys. zł (zmniejszenie awaryjności). Wszystkie zadania były finansowane ze środków własnych Przedsiębiorstwa.

(dowód: akta kontroli str. 84-86)

2.2. Awarie na sieci wodociągowej

W 2015 r. Przedsiębiorstwo zanotowało 163 awarie sieci wodociągowej o długości 312,9 km, co daje wskaźnik intensywności awarii w wysokości 0,52. Najczęściej awariom ulegały ściany przewodów (112 awarii) oraz połączenia przewodów (32 awarie). Awarie te odnotowano na przewodach rozdzielczych (90 przypadków) i przyłączach wodociągowych (55).

W 2016 r. odnotowano 160 awarii sieci wodociągowej o długości 316,5 km, co daje wskaźnik intensywności awarii w wysokości 0,50. Najczęściej awariom ulegały ściany przewodów (118 awarii) oraz połączenia przewodów (24 awarie). Awarie te wystąpiły na przewodach rozdzielczych (104 przypadki) i przyłączach wodociągowych (43).

W I kwartale 2017 r. wystąpiło 38 awarii sieci o długości 316,4 km (wskaźnik intensywności 0,48). Najczęstsze były awarie ścian przewodów (23) i połączeń przewodowych (10). Awarie te wystąpiły na przewodach rozdzielczych (24) i przewodach magistralnych (10).

(dowód: akta kontroli str. 52)

W 2015 r. łączny czas trwania awarii (od zatrzymania przepływu wody w przewodzie do uruchomienia tego przepływu) wynosił 946 godziny, maksymalny czas trwania awarii wynosił 16 godzin, minimalny 1 godzina, średni czas 5,8 godzin. Podobnie w 2016 r., gdzie łączny czas trwania awarii wynosił 921 godziny, maksymalny czas trwania awarii wynosił 14 godzin, minimalny 2 godziny, średni czas 5,7 godzin. W I kwartale 2017 r. odnotowano awarie o łącznym trwaniu 235 godzin (maksymalnie 29 godzin, minimalnie 2 godziny, średnio 6,2 godziny).

(dowód: akta kontroli str. 53)

W badanym okresie wystąpiła jedna długotrwała awaria (29 godziny). Awaria została zgłoszona w Jaroszewicach w dniu 4 stycznia 2017 r. o godz. 3.50 (pęknięty rurociąg - spadek ciśnienia wody). Awarie usunięto w dniu 5 stycznia 2017 r. o godz. 7.30 (wymiana rury). Po zasypaniu, płukaniu, kontroli laboratoryjnej, napełnianiu rurociągu o godz. 12.00 uzyskano wymagane ciśnienie. Awarię usuwano wynajmując z zewnątrz koparkę gaśnicową (koszt 5,4 tys. zł) oraz korzystając z pomocy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Wadowicach. W okresie awarii około 3 660 osób było pozbawionych wody. WPWiK dostarczyła odbiorcom 600 szt. worków z wodą o pojemności 3 litrów każdy, wodę w beczkowszach (24 m³) oraz 3 kontenery o pojemności 1 m³ każdy.

(dowód: akta kontroli str. 151-155)

W przypadku awarii sieci i po jej usunięciu, jakość wody była pod stałym monitoringiem Laboratorium Przedsiębiorstwa. Woda w trakcie awarii nie była użytkowana przez odbiorców. Uruchamiano procedurę płukania sieci i na bieżąco wykonywano analizy wody, aż do uzyskania poprawnych parametrów. Najczęstszym zanieczyszczeniem wody była podwyższona mętność spowodowana przerwaniem ciągłości rurociągu podczas awarii. Woda była ponownie przesyłana wodociągiem do odbiorców dopiero po uzyskaniu prawidłowych parametrów jakości.

Nie wystąpiły przypadki innych niż awaria powodów braku wody w sieci lub niedostatecznego ciśnienia.

WPWiK w badanym okresie nie podejmowało specjalnych przedsięwzięć, w tym inwestycyjnych, w celu zmniejszenia awaryjności sieci wodociągowej.

(dowód: akta kontroli str. 8,96)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność WPWiK w zakresie przestrzegania przepisów prawa i gospodarności dotyczących działań podjętych na rzecz zmniejszenia awaryjności sieci wodociągowej i łagodzenia skutków awarii.

3. Zapewnienie wymaganej jakości wody

3.1. Badania jakości wody

Opis stanu
faktycznego

W Przedsiębiorstwie nie opracowano w formie dokumentu wewnętrznych wytycznych lub zaleceń dotyczących monitorowania jakości wody.

W latach 2015-2017 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wadowicach (dalej: PPIS) zatwierdził Laboratorium Badania Wody WPWiK do prowadzenia analiz wody trzema decyzjami z 27 kwietnia 2015 r., 27 kwietnia 2016 r., 27 kwietnia 2017 r. (z ważnością do 1 maja 2018 r.).

Laboratorium posiadało zatwierdzony przez PPIS ww. decyzjami system jakości prowadzonych badań wody (stałe punkty czerpalne służące do pobierania próbek wody do badań, harmonogram (częstotliwość) pobierania próbek wody do badań).

W badanym okresie wszystkie próbki wody w zakresie monitoringu kontrolnego i przeglądowego odpowiadały wymaganiom mikrobiologicznym i fizykochemicznym

określonym w rjws. W związku z tym WPWiK nie zgłaszał planowanych działań naprawczych.

W badanym okresie WPWiK monitorowało jakość wody poprzez kontrolę przez 24 godziny na dobę procesu technologicznego uzdatniania wody w Stacji Uzdatniania Wody, tj. w parametrach: mętność, pH, dwutlenek chloru, biomonitoring firmy Prote (małże). Badania kontrolne wody ujmowanej, uzdatnianej oraz wybranych punktów na sieci wodociągowej wykonywane były w godzinach pracy (od poniedziałku do piątku w godzinach 6-14). W przypadku awarii badania były wykonywane przez laboratorium poza ustalonymi godzinami pracy.

W badanym okresie Laboratorium WPWiK w ramach monitoringu kontrolnego wykonywało analizy fizykochemiczne w zakresie barwy, mętności, odczynu, przewodności, zapachu, smaku (żelazo, mangan, jon amonowy, aluminium, dwutlenek chloru).

W ramach monitoringu przeglądowego były to analizy fizykochemiczne (chlorki i siarczany) oraz analizy fizykochemiczne wykonywane przez Centralne Laboratorium Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Krakowie i Centralne Laboratorium Badania Wody AQUA Bielsko Biała.

Dodatkowo wykonywano badania wody w punktach po osadnikach, po filtrach, przed lampą UV i po lampie UV. Analizy były wykonywane w zależności od przebiegu procesu technologicznego. Analizy bakteriologiczne wykonywano w zakresie ogólnej liczby bakterii w 22 stopniach Celsjusza/72 h, bakterii grupy Coli, Escherichia Coli, Clostridium perfringens (wraz ze sporami), enterokoki kałowe. W badanym okresie zakres badań w ramach monitoringu nie był zmieniany i był uzgodniony z PPIS.

Próbki wody w ramach monitoringu kontrolnego były pobierane z jednego ujęcia (5 razy na tydzień lub częściej), z jednego punktu poboru wody podawanej do sieci po uzdatnieniu (5 razy na tydzień lub częściej), z 9-11 punktów na sieci wodociągowej (jeden raz w miesiącu lub częściej), w punkcie przed wodomierzem głównym lub przyłączem wodociągowym (jeden raz na tydzień), w 11 punktach poboru wody w budynkach mieszkalnych (jeden raz na miesiąc lub częściej).

W ramach monitoringu przeglądowego próbki wody z ujęcia były pobierane dwa razy w roku, a z podawanej do sieci wody po uzdatnieniu, na sieci wodociągowej, przed wodomierzem głównym lub przed przyłączem wodociągowym były pobierane jeden raz w roku.

Monitoring zawartości substancji promieniotwórczych w wodzie prowadziło WPWiK (w dniach 6 lutego i 20 marca 2017 r.). Śląskie Centrum Radiometrii Środowiskowej Głównego Instytutu Górnictwa przeprowadziło monitoring poziomu stężenia w zakresie radonu, izotopów radu (Ra-226, Ra-228) i trytu. Nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości tych substancji.

(dowód: akta kontroli str. 5,8,160-161)

Ocena okresowa jakości wody do spożycia za 2015 r. wydana przez PPIS w dniu 10 lutego 2016 r. wpłynęła do WPWiK w dniu 16 lutego 2016 r. Ocena za 2016 r. z 18 stycznia 2017 r. wpłynęła do przedsiębiorstwa w dniu 23 stycznia 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 6)

W badanym okresie nie wystąpiły przypadki przekroczenia parametrów jakości wody określonych w rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (dalej: rjws)⁶. Nie zachodziła konieczność informowania Burmistrza Wadowic oraz PPIS o planowanych działaniach naprawczych i harmonogramach ich realizacji oraz nie zachodziła konieczność przekazywania sprawozdań przez Laboratorium WPWiK.

3.2. Oceny jakości wody

W 2015 r. WPWiK wykonało 686 badań wody wodociągowej, w 2016 r. 796, a w I kwartale 2017 r. 234 badań.

Wszystkie sprawozdania z badań wody wykonanych przez Laboratorium WPWiK wykazywały jakość wody zgodną z wymaganiami rjws. Wszystkie analizy wykonane w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądowego przez PPIS w Wadowicach wykazały, że woda spełniała wymagania określone w ww. rozporządzeniu.

(dowód: akta kontroli str. 62-66)

⁶ Dz.U. z 2015 r., poz. 1989.

W badanym okresie nie stwierdzono przypadków warunkowej przydatności lub braku przydatności wody do spożycia. PPIS wykonywało badania zgodnie z własnym harmonogramem poboru prób monitoringu kontrolnego i przeglądowego i brak było konieczności wykonywania dodatkowych analiz i działań z powodu braku stwierdzenia przekroczeń parametrów jakości wody.

Przedsiębiorstwo nie występowało do państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego za pośrednictwem PPIS z wnioskiem o zgodę na odstępstwo od wymagań jakości wody.

Jakość wody ujmowanej dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę była badana w Laboratorium WPWiK (badanie fizykochemiczne codziennie od poniedziałku do piątku i mikrobiologiczne raz w tygodniu).

Zwiększone zanieczyszczenie wody stwierdzono podczas okresów roztopowych, nagłych, zmiennych warunków pogodowych, wzmożonych opadów deszczów oraz w związku z pracami przy zaporze wodnej. W tych przypadkach zmieniały się parametry mętności, barwy wody, manganu. Nie wystąpiły inne okoliczności zmieniające jakość wody. W latach 2015-2016 Przedsiębiorstwo nie podejmowało działań w celu poprawy jakości ujmowanej wody.

(dowód: akta kontroli str. 8-9)

Podstawowe jednostkowe obiekty uzdatniania wody to: ujęcie brzegowe z rzeki Skawy i pompownia, transport wody i dawkowanie reagentów, flokulacja w wirowych komorach mieszania i sedymentacja w osadnikach, pompownia pośrednia i dawkowanie koagulantu, filtracja przy użyciu filtrów Dynasand, dezynfekcja wody (lampa UV i dwutlenek chloru), pompownia wysokiego ciśnienia. Dobowa wydajność Stacji Uzdatniania Wody wynosiła maksymalnie 8 500 m³/h. Do miejskiej sieci wodociągowej woda tłoczona była w kierunku Wadowice i Kalwaria Zebrzydowska. W celu uzdatniania wody przedsiębiorstwo stosowało następujące środki chemiczne: kwas solny 33% (atest Państwowego Zakładu Higieny z 10 sierpnia 2006 r.), chloryn sodu 25% (atest PZH z 20 października 2009 r.), chlorek poliglinu Donau PAC (atest PZH z 25 maja 2011 r.), chlorek poliglinu Flokor 1,2 A (atest PZH z 6 maja 2014 r.), nadmanganian sodu Carusol C (atest PZH z 25 lutego 2011 r.), polielektrolit anionowy Magnafloc LT25 (atest PZH z 14 maja 2012 r.), węgiel aktywny (atest PZH z 14 sierpnia 2012 r.).

W badanym okresie nie wprowadzono żadnych zmian w stosowanej technologii uzdatniania wody.

Materiały i wyroby używane do uzdatniania wody posiadały pozytywną ocenę higieniczną PPiS (na lata 2015-2017)

(dowód: akta kontroli str. 6)

W badanym okresie wszystkie próbki wody w zakresie monitoringu kontrolnego i przeglądowego odpowiadały wymaganiom mikrobiologicznym i fizykochemicznym. WPWiK nie zgłaszało działań naprawczych. W latach przed 2015 r. wprowadzano zmiany technologii uzdatniania wody (zmiana koagulantów).

(dowód: akta kontroli str. 95-96)

3.3. Informowanie konsumentów o jakości wody

Konsumenci informowani byli o jakości wody na stronie internetowej WPWiK (wyniki średnich kwartalnych badań jakości wody), a w przypadku indywidualnych zgłoszeń telefonicznie. Stacja Uzdatniania Wody WPWiK zgłoszenia takie odnotowywała w raportach dobowych. Po otrzymaniu informacji w przypadku konieczności interweniowały służby utrzymania sieci.

(dowód: akta kontroli str. 10)

3.4. Działania na rzecz poprawy jakości wody wodociągowej i zapewnienia jej bezpieczeństwa

Jakość wody z ujęcia wody powierzchniowej z rzeki Skawa determinowana była charakterem zlewni i warunkami geomorfologicznymi, a okresowe wzrosty takich wskaźników jak mętność, zawiesina ogólna, wynikały z sezonowych warunków hydrologicznych i meteorologicznych w poszczególnych latach. Zwiększone zanieczyszczenie wody ujmowanej miało również związek z pracami związanymi z zaporą wodną powyżej ujęcia wody SUW (zmiany parametrów mętności, barwy wody, manganu).

Przedsiębiorstwo stosowało okresowo zwiększoną ilość chemii w procesie technologicznym uzdatniania wody. W wodzie ujmowanej z rzeki Skawy następował wzrost zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

(dowód: akta kontroli str. 95-97)

W badanym okresie w rejestrze skarg i wniosków prowadzonych w WPWiK od 2003 r. nie odnotowano skarg konsumentów wody na złą jakość wody wodociągowej.

(dowód: akta kontroli str. 6)

Konsumenci informowani byli o jakości wody poprzez stronę internetową WPWiK (wyniki średnich kwartalnych badań jakości wody). Po indywidualnych zgłoszeniach konsumenci informowani byli o sposobie właściwej eksploatacji wewnętrznych instalacji wodociągowych. Na terenie SUW organizowane były lekcje edukacyjne dla różnych grup wiekowych.

(dowód: akta kontroli str. 95-97)

Uchwałą nr 2/XII/2016 z 2 grudnia 2016 r. Zarząd WPWiK wprowadził procedury postępowania na wypadek pogorszenia się jakości wody w Przedsiębiorstwie. Burmistrz Wadowic w dniu 16 stycznia 2017 r. zatwierdził *Schemat działania w przypadku wystąpienia braku wody na terenie Gminy Wadowice* sporządzony przez Wydział Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego w Wadowicach. W ww. dokumentach opisane zostały działania w celu ochrony infrastruktury wodociągowej, jako infrastruktury krytycznej, przed sytuacją kryzysową – nadzwyczajnym zagrożeniem.

(dowód: akta kontroli str. 6)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność WPWiK w zakresie wypełniania przepisów prawa w prowadzeniu wewnętrznej kontroli jakości wody wodociągowej, w przypadkach pogorszenia jakości wody wodociągowej oraz w celu zapobiegania takim przypadkom, przestrzegania wymagań przepisów prawa dotyczących informowania konsumentów o jakości wody dostarczanej siecią wodociągową oraz dotyczących jakości wody wodociągowej.

4. Prawdliwość ustalania cen za wodę wodociągową

4.1. Ze sprawozdań finansowych WPWiK za lata 2014-2016 wynika, że podstawowe dane finansowo-ekonomiczne wg stanu na koniec 2014 r., 2015 r. i 2016 r. przedstawiały się następująco:

- wartość aktywów/pasywów wynosił w 2014 r. 98 947,3 tys. zł, w 2015 r. 98 371,5 tys. zł, w 2016 r. 97 327,0 tys. zł,
- kapitał podstawowy w latach 2014 – 2016 wynosił w każdym roku 32 055,5 tys. zł,
- kapitał zapasowy – brak środków,
- przychody ogółem w 2014 r. 18 145,2 tys. zł, w 2015 r. 18 955,3 tys. zł, w 2016 r. 19 627,4 tys. zł,
- stan środków obrotowych w 2014 r. wynosił 11 723,0 tys. zł, w 2015 r. 8 720,2 tys. zł, w 2016 r. 6 726,0 tys. zł,
- stan przychodów ze sprzedaży ogółem w 2014 r. wynosił 16 194,1 tys. zł, w 2015 r. 16 998,8 tys. zł, w 2016 r. 17 763,3 tys. zł,
- przychody w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2014 r. wynosiły 5 376,2 tys. zł, w 2015 r. 5 567,7 tys. zł, w 2016 r. 5 729,2 tys. zł,
- koszty działalności operacyjnej wynosiły w 2014 r. 16 038,2 tys. zł, w 2015 r. 16 329,4 tys. zł i w 2016 r. 16 794,5 tys. zł,
- zysk ze sprzedaży wynosił w 2014 r. 155,9 tys. zł, w 2015 r. 669,4 tys. zł, w 2016 r. 968,7 tys. zł.

Spółka wykonywała zadania w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie gmin: Wadowice, Tomice i Wieprz. Działalność na terenie Gminy Tomice odbywała się w oparciu o decyzję Wójta Gminy Tomice z 7 grudnia 2005 r.

Spółka, w badanym okresie, nie występowała do żadnej z obsługiwanych gmin o dodatkowe środki na realizację zadań związanych ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę. Spółka nie otrzymywała dofinansowania na cele rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych, nie była również uchwalana ani przekazywana dopłata do cen wody, o której mowa w art. 24 ust. 6 uzzw.

W badanym okresie Przedsiębiorstwo rozliczyło z Gminą Wadowice następujące operacje:

- na podstawie umowy z 20 listopada 2015 r. Gmina wydzierżawiła Przedsiębiorstwu nieruchomości w Wadowicach o pow. 50m² zabudowana budynkiem hydroforni o pow. 9,7 m² za 61,50 zł miesięcznie,
- na podstawie umowy z 3 sierpnia 2016 r. Przedsiębiorstwo wykonało na zlecenie Gminy montaż 3 szt. hydrantów przeciwpożarowych w obrębie Placu Jana Pawła II w Wadowicach za 19 657,58 zł,
- na podstawie porozumienia z 21 października 2016 r. i umowy z 13 grudnia 2016 r. Gmina zobowiązała się do wybudowania odcinka kanalizacji sanitarnej realizowanej w ramach zadania inwestycyjnego pn. Budowa drogi na os. Piastowskim w Wadowicach (wstępny koszt 100 tys. zł) i przekazania Przedsiębiorstwu własności tego odcinka za wynagrodzeniem określonym w kosztorysie powykonawczym.

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 162-163)

Spółka posiadała system rachunkowości zgodny z obowiązującymi przepisami (m.in. Uchwała Zarządu WPWiK z dnia 31 stycznia 2002 r.). Dokumentacja WPWiK zgodnie z art. 20 ust. 5 uzzw umożliwiała wydzielenie kosztów stałych i zmiennych, przychodów związanych z poszczególnymi rodzajami działalności przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, a także w odniesieniu do poszczególnych taryf; ustalenie kosztów związanych z działalnością inwestycyjną w poprzednim roku obrachunkowym; dokonanie alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców usług.

4.2. Spółka przygotowywała i przedkładała wniosek o zatwierdzenie taryf do trzech gmin objętych usługami WPWiK w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę (do każdej z gmin oddzielnie). Co do zawartości merytorycznej (ceny i stawki opłat) wnioski te nie różnią się. W 2014 r. wszystkie gminy otrzymały wnioski w dniu 23 maja 2014 r., w dniu 22 maja 2015 r. i w dniu 23 maja 2016 r.

Wnioski o zatwierdzenie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę na okres od 1 sierpnia 2014 r. do 31 lipca 2015 r., od 1 sierpnia 2015 r. do 31 lipca 2016 r., od 1 sierpnia 2016 r. do 31 lipca 2017 r. zostały złożone z zachowaniem ustawowego wymogu 70 dni przed wejściem taryf w życie (zgodnie z art. 24 ust. 2 uzzw). Do wniosków dołączono wymagane załączniki zgodnie z §19 rtrw, tj. taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę (i zbiorowe odprowadzanie ścieków) oraz uzasadnienie wniosku. W uzasadnieniu wniosków o zatwierdzenie taryf zamieszczono w szczególności informacje dotyczące: zakresu świadczonych usług i lokalnych uwarunkowań ich świadczenia, standardów jakościowych usług, w tym informację dotyczącą wpływu określonej taryfy na ich poprawę, spodziewanej poprawy jakości usług przy wprowadzeniu nowych metod alokacji kosztów; zmian warunków ekonomicznych w czasie obowiązywania taryf. Do uzasadnienia wniosków o zatwierdzenie taryf dołączono: sprawozdania finansowe za poprzedni rok obrotowy, odpowiednie wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, tabele stanowiące załączniki do wzoru wniosku, będące szczegółową kalkulacją cen i stawek opłat.

Począwszy od 2015 roku Spółka składała projekty wieloletnich planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych do uchwalenia przez Radę Gminy Wadowice. W związku z tym, że Rada Gminy nie podejmowała w przewidzianym terminie uchwały, Spółka zgodnie z art. 20 ust. 6 uzzw przyjmowała w kolejnych latach jako podstawę do sporządzenia kalkulacji cen i stawek przygotowany projekt planu. Każdorazowo projekty planów były składane do Urzędu Miasta Wadowice, na co najmniej 3 miesiące przed datą złożenia wniosku taryfowego (19 lutego 2015 r. i 2016 r. i 21 lutego 2017 r.)

Zgodnie z wymogami § 4 ust. 1 rtrw Spółka zamieściła we wszystkich badanych taryfach wymagane przepisami elementy, tj.: rodzaje prowadzonej działalności, rodzaj i strukturę taryfy, taryfowe grupy odbiorców usług, rodzaje i wysokość cen i stawek opłat, warunki

rozliczeń z uwzględnieniem wyposażenia nieruchomości w przyrządy i urządzenia pomiarowe, warunki stosowania cen i stawek opłat.

Zgodnie z § 14 rtw WPWiK prawidłowo dokonało wyboru rodzaju taryfy, uwzględniając w zależności od przyjętego rodzaju taryfy dla poszczególnych taryfowych grup odbiorców usług, tj. taryfę niejednolitą (zawierającą różne dla poszczególnych taryfowych grup odbiorców ceny za dostarczoną wodę).

Przedsiębiorstwo dokonało wyboru struktury taryfy, tj. taryfę wieloczonową (zawierającą cenę odniesioną do 1 m³ dostarczanej wody oraz stawkę opłaty abonamentowej).

W ramach poszczególnych grup taryfowych, określonych przez Spółkę, miały zastosowanie różne warianty opłat abonamentowych.

Dla sprzedaży hurtowej (dla Kalwarii Zebrzydowskiej) Spółka zastosowała te same mechanizmy kalkulacji cen jak dla grup taryfowych objętych zbiorowym zaopatrzeniem w wodę.

Analiza formuł oraz danych wejściowych zawartych w arkuszu kalkulacyjnym, który posłużył do wyliczenia cen i stawek taryfowych, wskazuje, że niezbędne przychody alokowane do poszczególnych grup taryfowych zostały wyliczone prawidłowo.

Dane wejściowe zostały prawidłowo przyjęte w oparciu o rzetelnie prowadzoną ewidencję uzasadnionych kosztów z roku obrachunkowego oraz zmiany warunków ekonomicznych świadczenia usług w nowym roku taryfowym.

W badanych taryfach Spółka nie uwzględniła stawki opłaty za przyłączenie do urządzeń wodociągowych, będących w posiadaniu przedsiębiorstwa, określonej w § 5 pkt 7 rtw.

Spółka nie uwzględniała w kalkulacjach podwyższonych opłat za pobór wód, ponieważ takich opłat nie wносиła. Jak wynika z powyższego zestawienia, do niezbędnych przychodów nie przyjmowała ona także: rat kapitałowych ponad wartość amortyzacji, odsetek, należności nieregularnych.

Przedstawione przez Spółkę wydruki z ewidencji księgowej potwierdziły, że wykonanie kosztów eksploatacji i utrzymania za rok obrachunkowy poprzedzający wprowadzenie nowych taryf przygotowane zostało rzetelnie i w oparciu o rzeczywiste dane z kolejnych lat obrachunkowych. Do planowania niezbędnych przychodów wykorzystano dostępne, na etapie opracowywania taryf, dane dotyczące wskaźników inflacji, cen produkcji sprzedanej na rok następny oraz lokalne uwarunkowania dotyczące prognoz sprzedaży wody i liczby odbiorców usług w poszczególnych grupach taryfowych i związanych z nimi rodzajami opłat abonamentowych.

Ceny i opłaty taryfowe zmieniały się w latach objętych analizą. Zmiany wysokości cen taryfy planowanej w stosunku do poprzedniego roku taryfowego wyniosły w 2015 r. i 2016 r. 2,1%, a w 2017 r. 1,8%. W zakresie opłat abonamentowych wystąpiły zmiany o bardziej złożonym charakterze.

Uzasadnienie zmiany warunków ekonomicznych w czasie obowiązywania nowych taryf zostało opisane pobieżnie, ale wystarczająco. Uwzględniono tam m.in. główne wskaźniki makroekonomiczne oraz specyficzne uwarunkowania wynikające z zawartych umów z dostawcami energii itp. Zawarte w tej części uzasadnienia zawierają ogólnikowe stwierdzenia typu: "pozostałe koszty eksploatacji i utrzymania - zgodnie z planami remontów, modernizacji i zużycia materiałów".

W badanym okresie Spółka nie występowała do żadnej z obsługiwanych gmin o środki na realizację zadań związanych ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę. Spółka nie otrzymywała dofinansowania na cele rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych, nie była również uchwalana ani przekazywana dopłata do cen wody, o której mowa w art. 24 ust. 6 uzzw.

Zgodnie z §8 ust. 1 rtw Spółka prawidłowo przyjęła do kalkulacji cen następujące wskaźniki: średnioroczny wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych oraz wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu.

Przedsiębiorstwo nie użytkuje nieodpłatnie żadnych środków trwałych, o których mowa w § 9 ust. 1 i ust. 3 rtw, a do taryfy nie zostały wkalkulowane należności nieregularne, o których mowa w §9 ust. 2 rtw.

W badanym okresie Spółka stosowała w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę taryfę niejednolitą (w zależności od przyjętego rodzaju taryfy dla poszczególnych taryfowych grup odbiorców usług) oraz taryfę wieloczonową (w zależności od struktury taryfy). Rok taryfowy obejmuje okres od 1 sierpnia do 31 lipca.

W ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę WPWiK wyodrębniło dwie taryfowe grupy odbiorców usług: grupa – gospodarstwa domowe (w której skład wchodzi: gospodarstwa domowe w budynkach mieszkalnych jedno i wielorodzinnych, właściciele i zarządcy budynków oraz wspólnoty mieszkaniowe) oraz grupa – pozostali odbiorcy (w której skład wchodzi: odbiorcy wody nie wymienieni powyżej oraz gmina, w tym szkoły, przedszkola, woda na cele p.poż.).

Dla tak sformułowanych grup odbiorców, Spółka dokonała alokacji niezbędnych przychodów na taryfowe grupy odbiorców usług.

Gospodarstwa domowe są zaliczane do Grupy taryfowej „Gospodarstwa domowe”. Dla badanego okresu cena 1 m³ dostarczonej wody wynosiła odpowiednio: rok taryfowy 1 sierpień 2015 r. do 31 lipiec 2016 r. 4,21 zł/m³ (3,90 zł netto), 1 sierpień 2016 r. do 31 lipiec 2017 r. 4,30 zł/m³ (3,98 zł netto), 1 sierpień 2017 r. do 31 lipiec 2018 r. 4,37 zł/m³ (4,05 zł netto).

System wodociagowy na terenie obsługiwanym przez WPWiK był zasilany poprzez jedno ujęcie wody powierzchniowej. W analizowanym okresie wyniki badań jakości wody przedstawionej przez Spółkę wskazywały, że przez cały czas dostarczała wodę spełniającą wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (dalej rjws) ⁷.

Powyższe taryfy, a w szczególności taryfowe grupy odbiorców usług, nie zostały oparte na zróżnicowanej jakości wody lub kosztach z tego wynikających. Nie byłoby to uzasadnione, ponieważ w Przedsiębiorstwie w badanym okresie nie występowały przypadki dostarczania wody wodociagowej niespełniającej wymagań obowiązujących przepisów.

Zysk przedsiębiorstwa był przeznaczany na kapitał rezerwowy. Przeprowadzone badania przez biegłych rewidentów księgowych potwierdziły, że kapitał spółki, a w tym także kapitał rezerwowy, stanowił źródło finansowania majątku Spółki.

Spółka nie posiadała w swoich zasobach dokumentacji dotyczącej procesu weryfikacji i uwag Burmistrza do przedłożonych wniosków taryfowych.

W analizowanym okresie taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę były wprowadzane na podstawie odpowiednich uchwał:

- przez Radę Gminy Tomice (nr VII/34/2015 z 2 czerwca 2015 r., nr XVII/122/2016 z 24 czerwca 2016 r., nr XXVII/2017 z 1 czerwca 2017 r.),
- przez Radę Gminy Wieprz (VI/51/201515 czerwiec 2015 r. XVIII/146/201618 czerwiec 2016 r. za 2017 r. brak danych).

Po otrzymaniu wniosków WPWiK o zatwierdzenie taryf Burmistrz Wadowic nie zgłaszał uwag. Wszystkie taryfy wchodziły w życie na podstawie art. 24 ust. 8 uzzw (bez uchwały Rady Gminy Wadowice). Wszystkie taryfy ogłaszane były na stronie internetowej WPWiK. Taryfy obowiązywały na okres 12 miesięcy.

Na podstawie publikacji taryf na stronie internetowej stwierdzono, że zostały dochowane terminy wynikające z przepisów art. 24 ust. 9 uzzw, tj. na 7 dni przed wejściem w życie taryf (dotyczy Wadowic).

Nie zostały dochowane terminy wynikające z przepisów art. 24 ust. 7 uzzw, tj. w ciągu 7 dni od dnia podjęcia uchwały (dotyczy uchwał podejmowanych przez rady gmin w Wieprzu i Tomicach).

W wyjaśnieniu Prezes Spółki podał, że informacja z ww. gmin dotycząca podjętych uchwał przekazano po upływie terminu ustawowego.

W badanym okresie Spółka nie otrzymała żadnych rozstrzygnięć nadzorczych Wojewody Małopolskiego dotyczących uchwał Rady Gminy Tomice w sprawie zatwierdzenia taryf.

(dowód: akta kontroli str. 59, 164-177)

Opis stanu
faktycznego

4.3. W związku z tym, że niezbędne przychody będące podstawą ustalenia cen nie zawierają – w całym okresie objętym analizą – należności nieregularnych, badanie należności z tytułu opłat za wodę oraz sposobu i zasad ich windykacji ma znaczenie wyłącznie z punktu widzenia analizy dbałości Spółki i jej Zarządu o interes Spółki, a także z punktu widzenia właściwego stosowania obowiązujących przepisów i wewnętrznych regulacji Spółki w tym zakresie.

⁷ Dz.U. z 2015 r. poz. 1999

W związku z prowadzonymi działaniami windykacyjnymi skierowano na drogę sądową 20 wniosków o dochodzenie należności z tytułu dostaw wody.

Wg stanu na dzień 25 maja 2017 r. łączna wysokość zadłużenia na koniec 2015 r. wynosiła 58,9 tys. zł, a koniec 2016 r. 83,6 tys. zł. Analiza otrzymanych ze Spółki danych wskazuje na rosnącą wartość zadłużenia. Szczególnie wysoki wzrost został zarejestrowany w 2016 r., tj. 24,7 tys. zł.

Spółka nie wskazała żadnych wymiernych danych dotyczących wielkości zaplanowanych i osiągniętych wyników w zakresie działań na rzecz minimalizacji kosztów zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

W celu minimalizowania kosztów prowadzenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę ograniczono straty wody, ograniczono zużycie energii elektrycznej (wymiana lamp sodowych na ledowe), negocjowano ceny energii elektrycznej, zmniejszono straty ciepła w budynkach, realizowano zlecenia badania wody od firm zewnętrznych (bez zwiększania ilości etatów w Laboratorium), zainstalowano kolektory słoneczne dla podgrzewaczy ciepłej wody, wymieniono wodomierze na klasę C (objętościowe).

(dowód: akta kontroli str. 95,97-98, 177)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Spółka, w żadnym z badanych wniosków taryfowych nie załączyła (ani nie zamieściła stosownej informacji w treści wniosku, taryfy lub uzasadnienia) informacji o ilości i cenie za zakup wody przez inne przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne (wymaganej przez § 19 ust. 3 pkt 3 rtrw). Stosowna informacja winna znaleźć się w treści ww. dokumentów także w sytuacji, gdy Spółka nie dokonuje zakupów wody z obcych urządzeń ani nie wprowadza ścieków do urządzeń niebędących w jej posiadaniu.

(dowód: akta kontroli str. 166)

W wyjaśnieniu Prezes Spółki podał, że WPWiK w badanym okresie nie kupowało wody od zewnętrznych przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych. Informacja taka zostanie zamieszczona w kolejnych wnioskach taryfowych.

(dowód: akta kontroli str. 158-159)

2. Przy wyodrębnianiu grup taryfowych Przedsiębiorstwo nie uwzględniło kryteriów podziału na grupy taryfowe wynikające z wprowadzenia opłat abonamentowych zróżnicowanych pod względem długości okresu taryfowego, sposobu rozliczenia z odbiorcą usług ze względu na stan wyposażenia w wodomierze oraz ze względu na charakter nieruchomości (budynek, lokal w budynku wielorodzinnym itd.)

Przyjęta przez WPWiK struktura grup taryfowych powodowała, że w ramach jednej grupy taryfowej stosowane były różne opłaty abonamentowe. Wielkości niezbędnych przychodów z tytułu opłat abonamentowych były kalkulowane oddzielnie od przychodów dotyczących ilości dostarczonej wody dla poszczególnych grup taryfowych. Naruszało to wymagania § 13 ust. 7 pkt.1 rtrw, tj. że różnicowanie cen i stawek opłat, o których mowa w ust. 2, zapewnia się w szczególności przez podział odbiorców usług na grupy taryfowe i przypisanie do poszczególnych grup odpowiadających im planowanych kosztów świadczenia usług. Zastosowane przez WPWiK zmiany w strukturze tabeli D były niezgodne z wzorem opublikowanym w rtrw. Ponadto na skutek zastosowanej metodologii kalkulacji i prezentacji wyników obliczeń w tabeli D i następnym podsumowaniu niezbędnych przychodów dotyczyły całości działalności Spółki w zakresie dostaw wody, a nie tylko zbiorowego zaopatrzenia w wodę objętego uzzw.

(dowód: akta kontroli str. 167-169)

W wyjaśnieniu Prezes Spółki podał, że w kolejnych wnioskach taryfowych w tabelach D i grupy taryfowe zostaną dostosowane do rozporządzenia taryfowego.

(dowód: akta kontroli str. 158-159)

O realizacji powyższych zobowiązań Spółka przekaze informacje do Delegatury NIK w Krakowie.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność WPWiK w zakresie legalności i gospodarności działań przy ustalaniu taryf za

zbiorowe zaopatrzenie w wodę. Kontrola wykazała, że WPWiK nie zamieściło w treści wniosku taryfy lub uzasadnienia informacji o ilości i cenie za zakup wody przez inne przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne (wymaganej przez § 19 ust. 3 pkt 3 rtrw), nie uwzględniło kryteriów przy wyodrębnianiu grup taryfowych podziału na grupy taryfowe wynikające z wprowadzenia zróżnicowanych opłat abonamentowych (naruszało to wymagania § 13 ust. 7 pkt.1 rtrw), zastosowało zmiany w strukturze tabeli D (niezgodnie z wzorem opublikowanym w rtrw) Nieprawidłowości te miały charakter formalny i nie miały wpływu na wymiar i prawidłowość ustalenia wysokości taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸, wnosi o:

1. Wystąpienie do Gminy Więprz z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie Gminy.
2. Zamieszczanie we wnioskach taryfowych informacji dotyczących zakupu wody w innych przedsiębiorstwach wodociągowych oraz zastosowanie struktury tabeli D zgodnie z wymaganiami obowiązujących w tym zakresie przepisów uzzw i rtrw.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnia 28 lipca 2017 r.

Kontroler

Zbigniew Polak
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie

z up.

Jan Kosiniak
Wicedyrektor

⁸ Dz. U. z 2017 r., poz. 524.